

הנדון: הצעת חוק להפחתת צריכת שתייה מתוקה באמצעות היטל סוכר

1. **בשנים האחרונות חלה עלייה דרמטית בשכיחות השמנת היתר בקרב הישראלים. לפי נתוני משרד הבריאות, ב-2016 כ-30% מילדי כיתה ז' וכ-60% מהמבוגרים במדינה סבלו מעודף משקל. השמנה, לצד המחלות הכרוניות הנלוות אליה, ובהן סכרת ומחלות לב וכלי דם, הן גורמי התחלואה והתמותה המובילים בישראל. כ-8% מהישראלים סובלים ממחלת הסכרת, ובקרב אוכלוסיות ממעמד כלכלי-חברתי נמוך - הנתון מזנק לכמעט אחד מכל ארבעה.**
2. **ללא שינוי במגמה זו, משרד הבריאות צופה זינוק של שיעורי השמנה בשנים הקרובות לכ-70% מהאוכלוסייה הבוגרת.**
3. **כמובן שאנחנו לא היחידים בעולם עם הבעיה. לפי נתוני ארגון הבריאות העולמי, מאז שנות השמונים תועדה עלייה עקבית בנתוני ההשמנה (והתחלואה הנלווית אליה) ברוב המדינות המפותחות.**
4. **מחלות כרוניות הנובעות מהשמנה עולות לציבור המון כסף, החל מעלויות ישירות לטיפול בחולים וכלה בעלויות עקיפות כמו אובדן כושר עבודה וטיפול סיעודי. נכון ל-2016, ההוצאה על טיפול במחלות כרוניות בישראל הוערך בכ-9 מיליארד ₪ בכל שנה.**
5. **אך יש גם חדשות טובות: מחקרים מראים שכל ירידה, אפילו קטנה - כ-10%, בצריכת הסוכר, יכולה להביא לירידה דרמטית בתחלואה ובכך אף לחיסכון משמעותי בתקציבי הבריאות והסעד.**
6. **בעקבות אותם המחקרים, כ-50 מדינות, כולל ישראל, החלו לנקוט פעולות יזומות למלחמה בהשמנה, בין השאר סימון מזון מזיק, איסור מכירת אוכל מזיק בבתי ספר וגם - מיסוי של סוכר. חלק מהצעדים כבר יושמו בישראל, ונכון ל-2018, משרד החינוך מקפיד יותר על איכות המזון הנמכר בבתי הספר. בתחילת שנת 2020 החלה רפורמת סימון המזון המזיק, לפיה מאכלים עם כמות גבוהה של סוכר, נתרן ושומן רווי מסומנים במדבקות אדומות.**
7. **ניתן כבר בשלב זה לראות כי הצעדים האמורים הועילו לבריאות הציבור; הסימון גרם לחברות מזון רבות לשנות את הרכב המוצרים, ולהפחית משמעותית את כמויות הנתרן והשומן הרווי. אך במקרה של סוכר, הרפורמה הביאה בעיקר למעבר לתחליפי סוכר, שלפי מחקרים עדכניים ונייר עמדה רשמי של משרד הבריאות מיוני האחרון - מסוכנים גם הם לבריאות הציבור. הרפורמה גם לא פתרה את הבעיה העיקרית בתחום הסוכר, שהיא הצריכה המסיבית של שתייה מתוקה, המהווה כשלעצמה גורם עיקרי לצריכת יתר של סוכר.**
8. **שתייה מתוקה מכניסה לגוף כמות עצומה של קלוריות, אך ללא תחושת השובע שגורמת לאדם להפסיק לאכול. נכון ל-2015, צריכת הסוכר בישראל הייתה בין הגבוהות בעולם המפותח, אפילו יותר מארה"ב. כ-40% מבני הנוער מדווחים שהם צורכים שתייה קלה מתוקה מדי יום. עד כה לא ניכר שינוי בהרגלי הצריכה של שתייה מתוקה בעקבות הסימון.**
9. **אנחנו סבורים כי הגיע הזמן להצטרף לכ-40 המדינות ברחבי העולם, כולל אנגליה, צרפת, בלגיה, מקסיקו וצ'ילה, שהחליטו להילחם באופן בלתי מתפשר בתופעה ההרסנית של צריכה מסיבית של סוכר, ולהטיל מס על שתייה קלה.**

10. לובי 99, הלובי הציבורי הראשון בישראל, קבע לעצמו למטרה להילחם בהשפעה ההרסנית של הלוביסטים המסחריים על תחום הבריאות. הלוביסטים של חברות המזון מהווים חסם לרפורמות בתחום המזון הבריא. כחלק מהניסיון לעודד מזון בריא ולהפחית צריכה של מזון מזיק, **אנו מציעים להטיל מס קבוע על כל ליטר של שתייה קלה, כולל משקאות דיאט – ובעצם על כל משקה שאינו מים, חלב, משקאות חריפים או משקאות רפואיים כמו מזון תינוקות. אנו מציעים גם להגדיל את המס במקצת במקרה של שתייה עם כמויות מזיקות במיוחד של סוכר, כזו שנושאת את המדבקה האדומה.**

11. עשרות מחקרים בינלאומיים חשובים מוכיחים שמס הוא כלי אפקטיבי להורדת צריכת סוכר. לדוגמה, ב-2014 מקסיקו העלתה את מחירי השתייה המתוקה ב-8%, והורידה את צריכת השתייה המתוקה ב-6% בקרב כלל האוכלוסייה וב-17% – לא פחות – בקרב העשירונים הנמוכים. 12. איננו מבקשים להטיל מס רגיל, שהכנסותיו ייכנסו לקופה הכללית. במקום זאת, **אנו מציעים להשקיע את כלל תקבולי המס על שתייה מתוקה, בקרן ייעודית שתקדם חינוך תזונתי ורפואה מונעת, כדי שמס אחד יתקוף את הבעיה משני כיוונים בעת אחת.**

13. גם בנושא זה, הדוגמה המקסיקנית מוכיחה את יעילות צעדים אלו. המדינה גייסה כ-2.5 מיליארד דולר בשנתיים הראשונות מהמס על הסוכר, וחלק מההכנסות הושקעו בחינוך תזונתי בקרב נוער, ובפרויקטים של רפואה מונעת, לרבות התקנת ברזיות מי שתייה בבתי הספר.

14. ברור לנו שמס חדש אינו צעד פופולארי, אך הוא נחוץ. אנו בעיצומה של מלחמה על החוסן הבריאותי של החברה הישראלית. גם בתקופת הקורונה, ודווקא בתקופת הקורונה, מחלה מסוכנת במיוחד לאוכלוסיות עם סכרת ומחלות לב, יש למס שכזה פוטנציאל להשפיע באופן משמעותי על בריאות הציבור בכלל באמצעות הורדת צריכת הסוכר. יש חשיבות עליונה למהלך גם בקרב ילדים ונוער, בשלב שהם מגבשים את הרגלי הצריכה שילוו אותם לאורך חייהם.

בברכה,

מרב דור
סמנכ"לית

עו"ד רחל גור
מנהלת תחום ממשלה

מרב דור

